

College van Burgemeester en Wethouders gemeente De Bilt
Postbus 300
3720 AH BILTHOVEN

Maartensdijk, 11 juni 2016

Onderwerp: Reactie WAR op Kadernota 2017 – 2020

Per e-mail vooruit

Geacht College,

Voor de derde keer heeft het College een Kadernota uitgebracht. In deze Kadernota 2017 – 2020 worden de financiële kaders voor de nieuwe meerjarenbegroting vastgelegd. Ambities, wensen en exploitatie uitgaven worden afgezet tegen de beschikbare financiële ruimte. De Kadernota vormt daarmee het begin van de planning en control cyclus.

In een persbericht in De Vierklank van 25 mei 2016 geeft het College aan met de Kadernota 2017 (en verder) programmatisch, inhoudelijk en financieel op koers te liggen. Met deze Kadernota zijn de volgende doelstellingen bereikt:

- 1 Versterking van de financiële positie van de gemeente.
- 2 Een sluitende begroting.
- 3 Geen nieuwe bezuinigingen.
- 4 Verbetering van de reservepositie waardoor het weerstandsvermogen boven de eigen gestelde norm komt.

Het College ziet verder de toekomst met vertrouwen tegemoet en ziet zich gesterkt door de uitkomsten van de Burgerpeiling 2015. De tevredenheid en het vertrouwen van de burger is (ook in de politiek) toegenomen.

Daarnaast gloort aan de horizon de hoop op economisch herstel, maar dit vertaalt zich nog niet echt in bestedingsruimte voor de gemeente. De economie is mede door de onrust in de wereld nog erg fragiel waardoor voorspoedige economische groei uitblijft.

De Kadernota wordt gekenmerkt door een aantal tegenvallers. Als voorbeeld wordt gegeven de uitvoering van de transformatieagenda sociaal domein. Financiële voorzichtigheid is daarom nog steeds geboden, aldus het College.

Voor de WAR is dit de tweede keer dat (ongevraagd) advies wordt uitgebracht over de Kadernota. Ook de leden van de gemeenteraad ontvangen dit advies.

Uiteraard spreken wij onze waardering uit voor de voortgang van de diverse projecten en de ambitie en voortgang op belangrijke thema's zoals verduurzaming en gebiedsgericht werken. Ook hebben wij begrip voor de complexiteit van de drie decentralisaties waarmee de gemeente vanaf 1 januari 2015 werd geconfronteerd.

Toch ontkomen wij er niet aan kritische opmerkingen, vragen en constatering te plaatsen bij deze Kadernota. Deze opmerkingen betreffen voornamelijk de paragraaf over het sociale domein.

Onze reactie op de Kadernota laat zich als volgt samenvatten:

1 Overschot WMO en Jeugdzorg 2015

Uit de jaarrekening over 2015 is gebleken, dat de gemeente een overschot heeft van ruim € 2.8 miljoen op de WMO en Jeugdzorg.

Deze bekendmaking bezorgt de WAR een ongemakkelijk gevoel en heeft ons overvallen.

In het reguliere overleg met de portefeuillehouder ging het natuurlijk over de kwaliteit van de zorg en de maatschappelijke ondersteuning. Daarbij werd echter ook regelmatig door de wethouder een sterke nadruk gelegd op de financiële risico's die aan de decentralisatie waren verbonden. Verwezen werd naar het Collegeprogramma waarin het uitgangspunt was vastgelegd om de transitie budgettair neutraal uit te voeren. Het zou de gemeente niet meer moeten kosten dan dat ze ervoor krijgen vanuit het Rijk.

Tegen die achtergrond heeft de gemeente bezuinigingen door gevoerd o.a. bij huishoudelijke hulp en in de Jeugdzorg. Tijdens het overleg is echter nooit aan de orde geweest, dat er een meevaller op komst was waardoor bezuinigingen wellicht niet nodig waren geweest. Buitengewoon betreurenswaardig derhalve, dat in de onderlinge communicatie het overschot niet eerder met de WAR (en andere belanghebbenden, zoals de gemeenteraad) is gedeeld.

2 Onderbesteding en bovengemiddeld hoog overschot

In de Nota Transitie Maatschappelijke Ondersteuning behorende bij de gemeenteraadsvergadering van 27 november 2014 staat vermeld, dat de gemeente De Bilt voor de nieuwe taken WMO een uitkering Gemeentefonds krijgt ter grootte van € 4.322.176.

Uit recent onderzoek van Binnenlands Bestuur blijkt dat 9 van de 10 gemeenten over 2015 geld hebben over gehouden op de WMO en Jeugdzorg. Gemiddeld zo'n 15% per gemeente. Het overschot bij de gemeente De Bilt is echter substantieel hoger; zo'n 65%.

Onze vraag is tweeledig en in dit kader ook vooral een financiële vraag.

Hoe kan zo'n grote discrepantie met de landelijke trend ontstaan?

65% is bovenmatig. Hoe kan dat dan niet eerder gesignaleerd zijn in bijvoorbeeld de voorjaars- en najaarsnota?

Anders gezegd; zijn we wel in control?

Naast de lokale analyse zou de WAR graag inzicht willen hebben in de financiële resultaten van het sociale domein van de omliggende gemeenten alsmede beantwoording van de vraag waarom het overschot in De Bilt bovengemiddeld hoger is dan in andere gemeenten. In het overleg met de wethouder op 2 juni jl. is reeds toegezegd om in deze analyse ook de cijfers van de U-10 gemeenten te betrekken.

3 Maken van een gedegen en diepgaande analyse van het overschot

De WAR zou graag een gedegen en diepgaande analyse willen ontvangen waarin het overschot c.q. onderbesteding wordt verklaard.

Daarbij zouden wij graag de volgende vragen beantwoord willen zien:

- 1 Wat is de oorzaak van het overschot / onderbesteding?
- 2 Is er recht op ondersteuning onthouden door een strengere selectie aan de poort? (bijvoorbeeld terughoudendheid in de afgifte van het aantal indicaties, verkleining van de doelgroep).
- 3 Heeft de hoogte van de eigen bijdrage een rol gespeeld? (mensen die hierdoor hebben afgezien van een voorziening of de voorziening zelf hebben betaald).
- 4 Andere door u te noemen elementen.

4 Financieel resultaat Sociaal Domein verwarrend in Kadernota

Uit de Jaarrekening blijkt, dat er over het jaar 2015 naast een overschot op de WMO van € 2.2 miljoen er ook een overschot is van € 1 miljoen op de Jeugdzorg.

Het College verwacht echter voor 2016 en voor 2017 een tekort op Jeugdzorg dat naar huidig inzicht kan oplopen tot € 1 miljoen.

Ook elders wordt in de Kadernota melding gemaakt van tegenvallers die gerelateerd zijn aan de Transformatieagenda Sociaal Domein.

De WAR vindt het vreemd, dat in de Kadernota uitsluitend wordt gesproken over tegenvallers terwijl het hoge overschot van ruim € 2.8 miljoen ongenoemd blijft. Het lijkt ons dat dit gegeven bij het opstellen van de Kadernota en afronding jaarrekening 2015 wel bekend moet zijn geweest. (Zie ook onze opmerkingen bij vraag 2).

Waarom is deze meevaller niet vermeld in de Kadernota?

5 Management Informatiesysteem, Prognose resultaat 2016 en Beleidsconsequenties

De kracht van financiële managementinformatie (in de vorm van bijvoorbeeld kwartaalrapportages) is de voorspelbaarheid van ontwikkelingen en daarmee het tegen gaan van verrassingen.

Het overschot blijkt nu voor een verrassing te zorgen.

Als WAR hebben wij hieromtrent twee vragen:

- 1 Is de systematiek van de financiële managementinformatie nu zodanig ingericht, dat tijdig inzicht bestaat in overschotten en tekorten zodat op tijd adequaat bijgestuurd kan worden?

- 2 Het jaar 2016 is ongeveer halverwege. Kan de gemeente een tussenstand geven over de uitgaven t/m 1 mei 2016 en een prognose geven over het financiële resultaat op de WMO en Jeugdzorg per 31 december 2016?

6 Financieel muurtje rond het Sociale Domein

Het College geeft aan voor de jaren 2015 en 2016 een “muur” te hebben gezet rondom de uitgaven en inkomsten van het sociaal domein. Eventuele tegenvallers binnen één van de transities kunnen gecompenseerd worden met eventuele meevallers op een ander terrein. Ook tegenvallers en meevallers die het gevolg zijn van de bovenregionale afspraken tot risicodeling. Gelet op de nog bestaande onzekerheden en risico's in het sociaal domein stelt het College voor de “muur” voor de resterende collegeperiode in stand te laten.

Hieromtrent hebben wij de volgende vragen en opmerkingen:

- 1 Is het plaatsen van een “muur” rondom inkomsten en uitgaven van het sociale domein synoniem met het begrip “oormerken” van deze gelden zoals door ons genoemd in de brief aan de portefeuillehouder van 9 mei 2016?
Kunt u garanderen, dat de gelden primair bestemd blijven voor het sociale domein en niet terugvloeien naar de algemene middelen?
- 2 Er wordt voorgesteld tekorten in het ene domein te salderen met overschotten in het andere domein. Het risico bestaat echter dat door financiële vermenging (het op één hoop gooien van de middelen) de transparantie afneemt. Als dit principe toch zou worden toegepast dan ziet de WAR graag een helder onderscheid tussen inkomende- en uitgaande geldstromen per afzonderlijk domein (WMO en Jeugdzorg).

7 Verklaring Toekomstige Investerings

In de Kadernota worden in bijlage 2 de toekomstige investeringen vermeld. In de categorie “Overig” is voor zowel de jaren 2017, 2018, 2019 en 2020 een bedrag van € 400.000 Hulpmiddelen WMO opgenomen.

Graag zouden wij meer inzicht willen hebben aan de besteding van deze bedragen.

8 VN-verdrag en Inclusieve Samenleving

Nederland heeft in 2016 het VN-Verdrag geratificeerd over gelijke rechten voor mensen met een beperking. Volgens het VN-Verdrag is het streven dat mensen met een beperking worden opgenomen in de samenleving en daaraan onbeperkt kunnen deelnemen. In zo'n inclusieve samenleving hebben zij regie over hun eigen leven, doen ze mee op voet van gelijkheid, worden ze niet gediscrimineerd en hebben ze toegang tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking.

Toegankelijkheid is de norm en ontoegankelijkheid de uitzondering.

De ratificatie van het VN-Verdrag heeft voor de gemeenten vanaf 1 januari 2017 grote gevolgen zoals:

- 1 Gemeenten worden geconfronteerd met nadere eisen ten aanzien van toegankelijkheid van gebouwen en voorzieningen.
- 2 Gemeenten moeten periodiek integrale plannen vaststellen waarin zij beschrijven hoe zij op basis van lokale kenmerken willen werken aan de implementatie van het VN-Verdrag.
- 3 Bouwplannen van gemeenten moeten voldoen aan fysieke toegankelijkheid voor mensen met een beperking.

De WAR constateert, dat de financiële gevolgen van de implementatie van het VN-Verdrag niet zijn opgenomen in de Kadernota.

Wij verzoeken het College de Kadernota daarom op dit punt aan te passen.

9 Bezuiniging op informele zorg: het fundament van de Participatiesamenleving

In de brief van 12 juni 2015 heeft de WAR gereageerd op de Kadernota 2015. Het College werd toen sterk geadviseerd af te zien van de 7% bezuiniging op organisaties die zich richten op de informele zorg en ten aanzien van de Stichting MENS.

Rijk en gemeenten stellen minder geld beschikbaar voor (dure) formele zorg. Er wordt een groter beroep gedaan op de (goedkopere) informele zorg zoals geleverd door vrijwilligers en mantelzorgers.

De gemeente is daarbij verantwoordelijk voor het maken van beleid ter ondersteuning van die mensen die niet volledig zelf kunnen voorzien in hun zelfredzaamheid en participatie. Mensen worden hierdoor in de gelegenheid gesteld om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

Maar wil dat echt van de grond komen dan moeten die vrijwilligers en mantelzorgers er wel zijn. In een recent rapport van het Sociaal Cultureel Planbureau over het sociale domein worden de verwachtingen getemperd over eigen kracht, zelfredzaamheid en voldoende inzet van vrijwilligers en mantelzorgers.

Het SCP noemt dit de Autonomie Paradox. Het is beslist geen automatisme, dat door de afbouw van professionele / formele zorg het ontstane gat wordt opgevuld door informele mantelzorg. De redenen: handelingsverlegenheid en niet willen of kunnen voldoen aan het principe van wederkerigheid.

Uit het onderzoek blijkt verder, dat slechts 12% van de WMO-cliënten zelfredzaam is.

Met deze feiten in het achterhoofd zou de gemeente juist niet moeten bezuinigen op organisaties en instellingen die zich bezighouden met het organiseren en stimuleren van informele zorg.

Investeren dus in plaats van bezuinigen.

De eerder aangehaalde brief van de WAR eindigt met de zinsnede: “Mochten er in de toekomst meevallers zijn dan vragen wij u ook nog eens te kijken hoe het staat met de informele zorg”.

Met het overschot van € 2.8 miljoen herhalen wij daarom nogmaals ons eerdere verzoek om de meevaller hiervoor in te zetten.

10 Gevolgen Uitspraak Centrale Raad van Beroep

Per 9 mei 2016 heeft het hoogste rechtscollege een onherroepelijke uitspraak gedaan: huishoudelijk hulp valt onder de WMO.

Graag vernemen wij van u hoe deze uitspraak wordt verwerkt in het toekomstig beleid.

Een gedegen beantwoording van onze brief zien wij gaarne van u tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Hans Voogt
Voorzitter WMO Adviesraad De Bilt

cc.: Leden Gemeenteraad gemeente De Bilt